

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 22 lutego 2024 r.,
wniosku Sądu Okręgowego w Zamościu
z dnia 7 lutego 2024 r., sygn. akt II K 5/24
o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu
na podstawie art. 37 k.p.k. *a contrario*

postanowił:

wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 7 lutego 2024 r., sygn. akt II K 5/24, Sąd Okręgowy w Zamościu wystąpił do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że postanowieniem Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2024 roku, sygn. II KO 155/23, przedmiotową sprawę przekazano temu sądowi w trybie art. 37 k.p.k. z Sądu Okręgowego w Lublinie, tymczasem w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie przekazania niektórym sądom okręgowym rozpoznawania spraw zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych z właściwości innych sądów okręgowych, wydanym na podstawie art. 20 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych, wskazano sądy okręgowe, którym powierzono rozpoznawanie spraw zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych. Zgodnie zaś

z § 1 pkt 5 tego rozporządzenia sądem właściwym do rozpoznawania powyższych spraw z właściwości sądów okręgowych w Radomiu, Siedlcach i Zamościu jest wyłącznie Sąd Okręgowy w Lublinie. Sąd Okręgowy w Zamościu nie jest zatem właściwy, w jego ocenie, do rozpoznania przekazanej mu sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Inicjatywa wyrażona przez Sąd Okręgowy w Zamościu nie zasługiwała na uwzględnienie. W realiach niniejszej sprawy nie zachodzą bowiem okoliczności uzasadniające jej przekazanie ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości. Powyższych okoliczności nie wskazuje również uzasadnienie wniosku Sądu Okręgowego w Zamościu.

Na wstępie należy wskazać, iż przekazaniu w trybie art. 37 k.p.k. może podlegać sprawa przekazana do Sądu Najwyższego przez sąd, którego właściwość powstała w wyniku wcześniejszego przekazania w tym właśnie trybie, naturalnie pod warunkiem ziszczenia się ustawowych ku temu przesłanek (postanowienie SN z dnia 23 lutego 2004 r., IV KO 2/04, OSNwSK 2004/1/362; por. J. Zagrodnik, M. Burdzik [w:] S. Głogowska, J. Karażniewicz, M. Klejnowska, N. Majda, I. Palka, K. Sychta, K. Żyła, J. Zagrodnik, M. Burdzik, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, LEX/el. 2023, art. 37, teza 3; Z. Kwiatkowski [w:] System Prawa Karnego Procesowego. Tom V. Sądy i inne organy postępowania karnego, red. P. Hofmański, Z. Kwiatkowski, Warszawa 2015, s. 450-451; R. E. Masznicz, Przekazanie sprawy ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 37 k.p.k.), Prok. i Pr. 7–8, 2007, s. 107). Przesłanki te jednak w niniejszej sprawie się nie zmaterializowały, a wniosek Sądu Okręgowego w Zamościu zdaje się zmierzać li tylko do niedopuszczalnej kontroli merytorycznej wcześniejszego orzeczenia wydanego przez Sąd Najwyższy w trybie art. 37 k.p.k. (por. uwagi J. Kosonoga [w:] Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, s. 532-533).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 22 listopada 2002 r., I KZP 26/02, wskazał, że przez pojęcie dobra wymiaru sprawiedliwości należy przede wszystkim rozumieć potrzebę ustalenia prawdy obiektywnej (OSNKW 2003, nr 1–2,

poz. 6). Podobne zdanie wyraził Trybunał Konstytucyjny w motywach wyroku z dnia 22 listopada 2004 r., SK 64/03, podając, że dobrem wymiaru sprawiedliwości na gruncie procesu karnego jest „poszukiwanie prawdy o popełnionym czynie i jego sprawcy” (OTK–A 2004, nr 10, poz. 107). Dobro owo jest tożsame z zapewnieniem sprawiedliwości proceduralnej, rozumianej jako uczciwe, zgodne z przepisami oraz sumienne postępowanie organów procesowych w najlepszej woli zadośćuczynienia prawu i urzeczywistnienia sprawiedliwości materialnej (S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2005, s. 20 i n.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego kryterium dobra wymiaru sprawiedliwości odnoszone jest do sytuacji, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy przez sąd miejscowo właściwy w sposób obiektywny (por. postanowienia SN z dni: 13 lutego 1982 r., IV KO 9/82, OSNKW 1982/6, poz. 33; 13 lipca 1995 r., III KO 34/95, OSNKW 1995/9-10, poz. 68; 17 maja 2006 r., II KO 27/06, LEX nr 186944). Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego pojęcie dobra wymiaru sprawiedliwości odnosi się także do realizacji konstytucyjnego i konwencyjnego prawa do rzetelnego procesu, którego jedną z gwarancji jest rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 EKPC) i która znajduje swoje odzwierciedlenie w Kodeksie postępowania karnego w dyrektywie nakazującej dążenie do rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.). Dlatego przyjmuje się, że przez pojęcie dobra wymiaru sprawiedliwości należy też rozumieć interes wymiaru sprawiedliwości w szybkim rozpoznaniu sprawy. W związku z tym okoliczność dotycząca złego stanu zdrowia oskarżonego czy jego kalectwa, która uniemożliwia stawienie się na rozprawę w sądzie właściwym z uwagi na odległość od miejsca jego zamieszkania, jest uwzględniana jako podstawa przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli daje to realne szanse udziału oskarżonego w rozprawie przed tym sądem (por. postanowienia SN z dni: 15 grudnia 2010 r., II KO 100/10, OSNwSK 2010, poz. 2520; 21 lipca 2011 r., III KO 51/11, LEX nr 860626; 14 grudnia 2011 r., IV KO 106/11, OSNwSK 2011, poz. 2374; 26 września 2012 r., II KO 49/12, LEX nr 1220835; 11 września 2012 r., IV KO 54/12, LEX nr 1220939; 29 sierpnia 2012 r., II KO 45/12, LEX nr 1220831).

Żadna z powyższych przesłanek nie zaistniała jednak w niniejszej sprawie. Stwierdzenie zaś braku okoliczności, które sytuowałyby wniosek w płaszczyźnie art. 37 k.p.k. jest wystarczającym powodem nieuwzględnienia inicjatywy sądu właściwego. Argumentem przemawiającym aktualnie za przekazaniem sprawy nie jest bowiem odwołanie się przez sąd wnioskujący do treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012 roku i przytoczenie jednostkowego orzeczenia Sądu Najwyższego, bez wykazania dobra wymiaru sprawiedliwości przemawiającego za przekazaniem sprawy.

Nie jest nim także przyjęte rozumienie relacji przepisów rozporządzenia do normy wynikającej z art. 37 k.p.k. – co było, jak się wydaje, zasadniczym motywem wniosku. Czyniąc bowiem kwestię wskazania właściwości w przedmiotowym rozporządzeniu z dnia 29 listopada 2012 roku określonych sądów okręgowych kluczową, sąd wnioskujący stara się przeforsować tezę, iż akt ten definitywnie pozbawia go rzeczowej właściwości do rozpoznawania spraw zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych. Argumentacja ta nie jest jednak zasadna, albowiem nie uwzględnia charakteru prawnego owego rozporządzenia. Przede wszystkim sąd wnioskujący nie dostrzega, że rozporządzenie owo wydane zostało zgodnie z treścią normy wynikającej z art. 20 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, a zatem kierując się potrzebą zapewnienia racjonalnej organizacji sądownictwa, przez dostosowanie liczby sądów, ich wielkości i obszarów właściwości do zakresu obciążenia wpływem spraw, a także uwzględniając ekonomię postępowania sądowego, w celu zagwarantowania realizacji prawa obywatela do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie. Żaden z tych elementów nie jest zagrożony poprzez rozpoznanie będącej przedmiotem wniosku sprawy przez Sąd Okręgowy w Zamościu.

Nie można bowiem mylić pojęcia właściwości funkcjonalnej sądów z regulacjami prawnymi o charakterze administracyjnym, których zadaniem jest tworzenie ładu organizacyjnego w zakresie funkcjonowania jednostek wymiaru sprawiedliwości. Czym innym jest bowiem ustawowe określanie właściwości sądów, zaś czym innym – administracyjne określenie obszaru funkcjonowania sądów. W

niniejszej sprawie, to ustawa o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów określiła właściwość sądu zgodną z ustawą karnoprosową (art. 31 k.p.k.), zaś rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie przekazania niektórym sądom okręgowym rozpoznawania spraw zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych z właściwości innych sądów okręgowych wskazało jedynie w ramach tej właściwości sąd odpowiedni miejscowo. To wskazanie ma charakter wyłącznie organizacyjny i nie narusza istoty właściwości rzeczowej ani zasad określających kategorię sądów, które ze względu na charakter sprawy stają się właściwe do rozpoznawania spraw tego typu. Nie można utożsamiać go więc z ustanawianiem przez Ministra Sprawiedliwości odrębnej właściwości sądów (por. wyrok TK z dnia 27 marca 2013 r., K 27/12, OTK-A 2013, nr 3, poz. 29).

Na gruncie powyższego Sąd Okręgowy w Zamościu niezasadnie wskazuje, iż z obszaru właściwości Sądu Apelacyjnego w Lublinie wyłącznie uprawniony do rozpoznawania tej kategorii spraw pozostaje Sąd Okręgowy w Lublinie. Oczywiście rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie przekazania niektórym sądom okręgowym rozpoznawania spraw zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych z właściwości innych sądów okręgowych zawiera regułę miejscową i zasadą czyni rozpoznawanie tych spraw przez sąd wskazany w § 1 pkt 5 tego rozporządzenia. Nie sposób jednak nie dostrzec, iż owa reguła została już w niniejszej sprawie przełamana postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2024 roku, sygn. II KO 155/23, który to przekazał ją Sądowi Okręgowemu w Zamościu w trybie art. 37 k.p.k., czyniąc ten właśnie sąd właściwym.

Stwierdzić zatem należy, iż **przepis rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012 roku w sprawie przekazania niektórym sądom okręgowym rozpoznawania spraw zgodności z prawdą oświadczeń lustracyjnych z właściwości innych sądów okręgowych nie stanowi regulacji ograniczającej Sąd Najwyższy w doborze właściwego rzeczowo sądu. Omawiane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości to akt**

prawny, który nie kreuje właściwości wyłącznej wskazanego tam sądu (por. postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2017 r., IV KO 103/16, LEX nr 2192620, a także postanowienie SN z dnia 28 listopada 2019 r., IV KO 124/19, LEX nr 3584649). Właściwość zatem sądu wyznaczana jego przepisami może podlegać analogicznemu ograniczaniu, co właściwość wyznaczana przepisami kodeksowymi, w tym w szczególności w wyniku realizacji przesłanki określonej w art. 37 k.p.k.

W niniejszej jednak sprawie, wobec niewskazania przez sąd wnioskujący przesłanek przemawiających za koniecznością przekazania sprawy ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[J.J.]

[ał]